

Програма за обмен на въглищни региони на ЕС

Обмен между Стара Загора (BG) и Карлови Вари (CZ)

exchangeEU

Учебно посещение в Стара Загора, България

Делегатите от Стара Загора (България) и Карлови Вари (Чехия) се събраха в Стара Загора, - енергийното сърце на България с цел обмен на идеи и установяване на партньорски взаимоотношения във връзка с три теми: цифровизация и иновации, преобразуване на въгледобивни региони с цел развитие на туризма и стратегии за внедряване на възобновяема енергия.

Стара Загора и Карлови Вари планират да се справят с проблема на обезлюдяването в регионите чрез **дигитализация и иновации**, което ще привлече нови бизнеси и стартиращи фирми. През 2021 година в Стара Загора бе създаден [Европейския дигитален иновационен](#) център "Zagore", който обединява участници от академичните среди, бизнеса и неправителствените организации. Центърът предоставя различни услуги, включително обучения по цифрови умения за местните фирми, които им помагат да намерят възможности за инвестиции. От своя страна, Карлови Вари представи чешката стратегия за електронно управление, която се прилага широко и включва също така портал за субсидии, който улеснява достъпа до информация относно субсидиите.

За да увеличат привлекателността на регионите, вторият подход е рекултивацията с цел **развитие на туризма**. Стара Загора е известна в и извън България с производството на енергия. Въпреки това, регионът разполага с богата история и голям потенциал за разширяване на туризма, който в момента остава неизползван. Този потенциал беше демонстриран по време на посещението в Регионалния исторически музей и неолитните жилища. От друга страна, Карлови Вари е развила успешна туристическа индустрия, която предлага разнообразни дейности - от глемпинг до термални спа центрове и обекти от културното наследство на ЮНЕСКО в региона. Делегацията сподели как е интегрирала туризма във вече съществуващите индустрии в региона, като например керамика, порцелан и стъкло. Те също така споделиха най-добри практики, като споделен културен календар или иновации върху вече съществуващи туристически атракции, като например дигитализация или многофункционално използване - например музей през деня и музикално място през нощта. Тези идеи послужиха като вдъхновение за повишаване на туристическия потенциал на Стара Загора.

Представители на Стара Загора и Карлови Вари и координаторите на обмена по време на посещение в Регионален исторически музей Стара Загора, снимка Михаела Динева

В заключение, Стара Загора сподели своите планове за създаване на Водородна долина, която ще ускори процеса на декарбонизация в региона. Тази инициатива има за цел да използва водорода като чисто гориво и да намали емисиите на въглероден диоксид. Регионите обсъдиха възможно партньорство в тази област и ще проучат възможностите за сътрудничество в бъдеще. След провеждането на обмена, планира се регионите да се срещнат отново в Карлови Вари в рамките на годишния политически диалог и да участват съвместно в [Европейската седмица на градовете и регионите](#), която ще се проведе през октомври 2023 година.

Стара Загора, България

Роли	Хостинг регион	Ментор в съответните области на експертиза
Участващи главни действащи лица	Агенция за регионално развитие Стара Загора (SZ REDA), Община Стара Загора, Търговско-промишлена палата Стара Загора, European Digital Innovation Hub Zagore (EDIH Zagore)	
Област на експертиза	Развитие на чиста енергия	

Карлови Вари, Чехия

Роли	Посещаващ регион	Ментор в съответните области на експертиза
Участващи главни действащи лица	Комитет за иновации в Карлови Вари, губернатор на регион Карлови Вари, Търговска камара на Карлови Вари, местни стартиращи фирми	
Област на експертиза	Дигитализация, стартиращи фирми, трансформация на региона за туризъм	

Регионални профили

Към справедлив преход от въглища

Този обмен обедини два източноевропейски региона, Стара Загора в България и Карлови Вари в Чехия. Докато добивът на въглища в мина Карлови Вари се планира да спре през 2033 г., Стара Загора планира постепенно да спре въглищата до края на 2038 г.

СТАРА ЗАГОРА, БЪЛГАРИЯ

Състояние на постепенното премахване на въглищата¹

ПРОДЪЛЖАВА

8000
заети въглищни
работници³

Крайна цел
2038

1
добив от
въглищни мини²

4
въглищни централи
в експлоатация

40%
дял от производството
на енергия от въглища

¹ Референтна година 2023

² SZ REDA (2021): План за справедлив преход на Стара Загора – основни приоритетни области за развитие (Седмица на индустрията на ЕС, 22-25 февруари 2021 г.).

³ Heuer (2018): Справедлив преход в Чехия

Състояние на справедлив енергиен преход

Въгледобив и производство на електроенергия от въглища в област Стара Загора продължават с пълен капацитет и в четирите топлоелектрически централи. Преговори между българското правителство и Европейската комисия относно Плановите за справедлив териториален преход (ТЈТР) на България продължават. И все пак фокусът на прехода е върху преминаването от икономика, базирана на въглища, към нови индустриални дейности, включително производството и използването на възобновяема енергия.

КАРЛОВИ ВАРИ, ЧЕШКА РЕПУБЛИКА

Състояние на постепенното премахване на въглищата¹

ПРОДЪЛЖАВА

2000
заети въглищни
работници

Крайна цел
2033⁶

1
въглищна
мина⁴

1
въглищна
електроцентрала в
експлоатация⁵

6%
дял от производството на
енергия от въглища

⁴ Мрежа за климатични действия в Европа (2022 г.): База данни за въглищни централи.

⁵ ЕС (2020): Регионален профил. Карлови Вари.

⁶ Регионален офис Карлови Вари (2021): Териториален план за справедлив преход за Ústí nad Labem, Karlovarský и Moravskoslezský

Състояние на справедлив енергиен преход

Карлови Вари е един от трите региона в Република Чехия, който ще получи финансиране от Фонда за справедлив преход (JTF). Въпреки, че индустрии като стъкло, порцелан, цимент и туризъм играят важна роля, въгледобивът и свързаните с него индустрии все още осигуряват най-много работни места в региона. Икономическата диверсификация чрез създаване на цифрови и иновационни центрове, повторното използване на затворените шахти за добив на лигнитни въглища и производството на възобновяема енергия, както и планове за енергийна ефективност за градовете и общините следователно са стратегически области на ТЈТР на Чешката република.

Често срещани предизвикателства

И двата региона са изправени пред общи предизвикателства:

- Липса на опит в изготвянето на план за дигитализация на местните икономики за привличане на МСП и стартиращи фирми;
- Рекултивация на постминни площи за туризъм;
- Задържане и привличане на човешки капитал в региона за подпомагане на неговото развитие.

Фокус върху темите

Участниците в този обмен определиха дигитализацията и иновациите, както и рекултивацията на възледобивните зони за туризъм като свои основни теми за дискусия.

Дигитализация и иновации

„Съсредоточете се върху развитието на цифрова икономика, за да привлечете нови предприятия, стартиращи фирми и МСП, за да разнообразите икономиката.“ Карлови Вари сподели въведената цялостна стратегия за е-правителство на Чешката република и Стара Загора за нейния център за цифрови иновации.

Рекултивиране на възледобивни райони за туризъм

„Съсредоточете се върху това да направите регионите по-привлекателни за туризъм и върху това как да популяризирате регионалните атракции, като по този начин изместите фокуса от възлицата.“ Карлови Вари развипроцъфтяваща индустрия за спа туризъм в региона и по този начин сподели своя подход и най-добри практики.

Препоръки

+ Инвестициите в изследванията и изпълнението на проекти за системи за възобновяема енергия трябва да бъдат съобразени с потенциала на региона;

+ Съсредоточете се върху използването на съществуващия потенциал и активи, когато развивате алтернативни устойчиви икономически отрасли за региони в преход, вместо да се фокусирате върху създаването на нещо ново.

“От решаващо значение е нашите региони да гледат на Справедливия преход не като на заплаха, а като на чудесна възможност за по-нататъшно развитие на своя потенциал.”

София Савова,
Агенция за регионално развитие Стара Загора, България

“Нашият новаторски подход по време на обмена в Стара Загора улесни продуктивните дискусии и сътрудничество. Ние наистина вярваме, че работата, извършена през тези няколко дни, ще допринесе за развитието и растежа на двата ни региона през следващите години.”

Саймън Барци,
Комитет по иновации в Карлови Вари, Чешка република

Учене

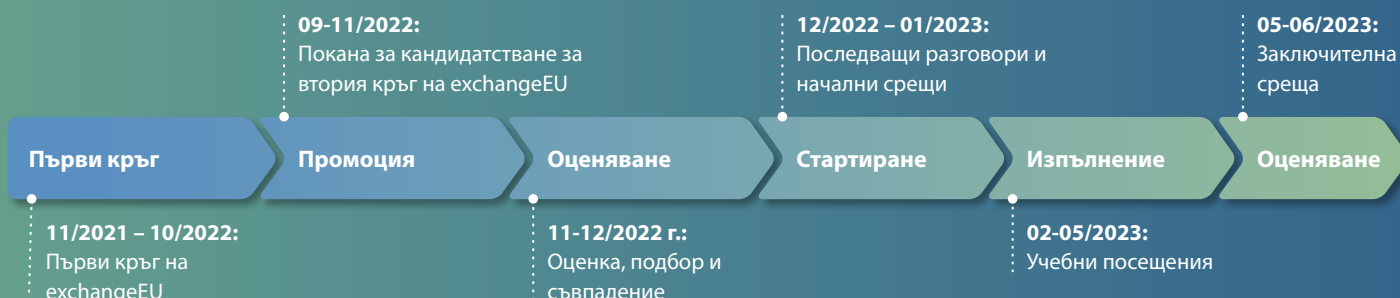
- ✓ Силната политическа воля и подкрепата от националното правителство са решаващи и необходими за подходяща подготовка на регионите за прехода;
- ✓ Необходимо е активно включване на гражданите, за да се развие успешно цифрова икономика и да се увеличи приемането на алтернативни устойчиви индустрии сред гражданите;

- ✓ Една екосистема за електронно управление може да улесни административните процеси за частни лица и компании и може да подпомогне мониторинга на разходите на ЈТФ;
- ✓ Необходими са значителни инвестиции в развитието на туристическия сектор, заедно със специална туристическа стратегия, фокусирана върху съществуващия потенциал на регионите, за да се трансформират успешно районите след минното дело за туризъм.

Разработка на програма

Проектът exchangeEU е разделен на два кръга на обмен, които обхващат периода от ноември 2021 г. до юни 2023 г. Първият кръг се проведе от ноември 2021 г. до октомври 2022 г., а вторият кръг стартира през ноември 2022 г. През всеки от тези кръгове, регионите, които кандидатстват, са подбрани така, че да се съчетаят в подходящи двойки, въз основа на техните пътища за справедлив преход и постепенно отказване от използ-

ването на въглища. След това съответните региони тясно си сътрудничат при разработването на учебно посещение, което се провежда в един от регионите и е базирано на техните конкретни нужди и тематични интереси. Фасилитаторите за обмен, които са определени, осигуряват подкрепа на регионите през целия процес.

Относно exchangeEU

exchangeEU е програма за обмен за региони с въглища, лигнитни въглища, торф и нефтени шисти (въглища+) в преход в Европейския съюз (ЕС). Програмата е част от инициативата Coal Regions in Transition (CRiT) и се изпълнява от Европейската комисия. exchangeEU е инициатива, която признава неотложната необходимост от ускоряване на справедливия енергиен преход с ниски въглеродни емисии в Европа. Целта на програмата е да улесни сътрудничеството и взаимното обучение между регионите в ЕС, които все още се основават на използването на въглища, с цел насърчаване на изпълнението на стратегиите за справедлив енергиен преход. Главната цел на инициативата е да помогне на регионите в ЕС, които зависят от въглища, да декарбонизират своите енергийни системи, като същевременно защитят работниците и общностите, чрез икономическа диверсификация и технологични иновации.

През програмата, участващите региони споделят свой опит и работят заедно, за да преодолеят предизвикателствата, пред които са изправени в процесите на справедлив преход. exchangeEU създава възможност за изграждане на широка мрежа от практики, които си сътрудничат и обменят знания, като се стремят да намерят решения на настоящите предизвикателства.

Резултати от втори кръг на кандидатстване

Общо **17 въглищни+ региона** в преход са избрани да участват

Процесът на съпоставяне доведе до **9 обмена**, включително 5 двойки региони и 4 триъгълника на региони

Участващите региони представляват общо **11 държави-членки на ЕС**: България, Чехия, Хърватия, Естония, Германия, Гърция, Унгария, Полша, Словакия, Словения и Испания

Посетете нашия уеб сайт

Посетете уебсайта на платформата Just Transition

Абонирайте се за нашия бюлетин

Посетете нашите канали в социалните медии

exchangeEU е част от Инициативата за [въглищни региони в преход /CRiT](#)